

D ů v o d y:

Stěžovatelům dlužno přisvědčiti v tom, že usnesením v odpor vzatým byl porušen zákon ze dne 30. října 1919, čís. 593 sb. z. a n. Účelem tohoto zákona, vydaného dle jeho nadpisu na ochranu drobných zemědělských pachtýřů, jest, by pacht zemědělských pozemků, jenž končil ve druhé polovici roku 1919, byl jim i proti vůli propachtovatelů zajištěn na další pachtovní rok 1920. Dle podmínek, za kterých tohoto účelu lze dosíci, dlužno ve smyslu § 1 zákona rozeznávati pachtovní smlouvy, které byly zrušeny v ý p o v ě d í propachtovatelovou, a smlouvy pachtovní, od nichž propachtovatel odstoupil b e z v ý p o v ě d í. Kdežto při oněch smlouvách stačí k obnově pachtu na další rok a) písemné oznámení, zaslané pachtýřem propachtovateli, nebo jeho hospodářské správě do 30. listopadu 1919, že si pozemek podrží nadále v pachtu, a dále b) okolnosti, že pachtýř obdělává a chce a může dále obdělávati pachtovaný pozemek sám nebo se svou rodinou, potřebí jest k obnově pachtovních smluv posléz uvedených kromě toho ještě další podmínky, by totiž propachtovatel neměl zákonného důvodu od smlouvy odstoupiti bez výpovědi. Jako takovýto zákonný důvod, opravňující propachtovatele, odstoupiti od pachtovní smlouvy bez výpovědi — ať už byla v pachtovní smlouvě ujednána výpověď, čili nic — mohou přijíti v úvahu pouze případy uvedené v § 1118 obč. zák., nikoli však též případ § 1113 obč. zák., dle něhož pachtovní smlouva, byla-li uzavřena na u r č i t o u, přesně stanovenou dobu, pomíjí uplynutím času sama sebou; neboť § 1 cit. zákona ve svém prvním odstavci předpokládá právě, že jde o smlouvy pachtovní končící v u r č i t é d o b ě, a tím zároveň vylučuje, by propachtovatel mohl se odvolávati na uplynutí času jako na zákonný důvod, odstoupiti od smlouvy pachtovní bez výpovědi a odporovati z této příčiny obnovení pachtu.

Čís. 390.

Přípustnost pořadu práva pro nárok proti obci o náhradu škody z úrazu pádem na neposypaném chodníku před obecním domem.

Byla-li úrazem způsobena újma osobě třetí, jest tato, a nikoliv poškozený, oprávněna k žalobě.

(Rozh. ze dne 27. ledna 1920, Rv I 582/19.)

Žalobkyně, upadši na neposypaném chodníku před obecním domem, utrpěla těžké zranění. Domáhala se proto žalobou na obci hotových výloh, bolestného a důchodu. Tento nárok opodstatňovala tím, že není nadále s to, by obstarávala své dceři domácnost a vypomáhala jí v práci krejčovské, že proto dcera byla nucena vzíti si posluhovačku; posluhovačku platila sice dcera, souhlasí však s tím, by náhrada vyplatila se žalobkyni. P r v ý s o u d vyhověl žalobě v plném rozsahu — mimo jiné z těchto d ů v o d ů: Žalovaná obec bránila se též tím, že § 24 obecního policejního řádu stanoví povinnost vlastníkům usedlostí, že úraz se stal na veřejném chodníku, že obec není tedy vlastníkem a že jest tudíž pořad práva vyloučen. Leč § 24 policejního řádu stanoví, že držitelé nemovitostí nebo jich zástupcové jsou povinni chodníky a cesty (u roho-

vých domů i polovinu přechodu ke druhé ulici) od sněhu a ledu očistiti a při náledí pískem, popelem aneb drtinami posypati. Z použitého výrazu »držitelé« (§ 309 obč. zák.) plyne, že toto ustanovení zavazuje každého faktického držitele nemovitosti bez ohledu na právní titul — vlastnictví soukromé (§ 353 obč. zák.), veřejný statek (§ 287 obč. zák.) aneb statek obecní (§ 288 obč. zák.) — a že tudíž nesprávně se prvžalovaná dovolává zásady judikátu č. 229 (čís. 1652-XVI), podle kterého by měla býti věc stihána dříve než se nastoupí cesta soudní pořadem správních úřadů (viz konec odůvodnění onoho judikátu). Odvolací soud vyhověl částečně odvolání žalované obce v tom směru, že zamítl žalobní nárok na placení důchodu — mimo jiné z těchto důvodů: Žalovaná obec hájí stanovisko, že v tomto případě nepřichází v úvahu jako soukromá majitelka obecního domu, nýbrž jako správkyň veřejného statku a že tudíž jest proti ní vyloučen pořad práva. Leč nároky na náhradu škody proti obcím nemohou, jak plenissimárním usnesením nejv. soudního dvoru ve Vídni ze dne 1. června 1915 pres. 229/15 jud. č. 229 jest odůvodněno, jen tehdy pořadem práva býti uplatňovány, když spočívají na veřejnoprávním důvodu zanedbání povinností příslušejících obcím vzhledem ku místní policii; ne však tehdy, když se opírají o tituly soukromoprávní, když tudíž při stávajících zvláštních ustanoveních zákonných anebo jiných právně závazných úředních nařízeních, která ukládají majiteli pozemku neb domu zvláštní opatření k ochraně třetích osob, orgány obce při takovýchto objektech, v držení obce se nacházejících, předepsaná opatření úmyslně neb z nedbalosti opomíjejí. Naproti tomu neposkytlo řízení průvodní podkladu pro to, že by byla žalobkyni úrazem povstala újma v ý d ě l k o v á, která jest předpokladem pro požitky důchodové. Dcera žalobkyně udala jako svědkyně, že žalobkyně bydlí u ní a že jí obstarávala domácnost, že jí mimo to ve volné chvíli průměrně asi přes hodinu denně vypomáhala při krejčovství. Že by její matka byla požívala za to úplaty, svědkyně neudala, naproti tomu však uvedla, že ona sama (svědkyně) následkem matčina úrazu byla nucena, přibrati pro svou domácnost v době od 16. února 1917 až do 31. srpna 1918 posluhovačku a že posluhu tu i nadále podržela a za ní měsíčně 15 K, po př. 20 K platila a platí. Z toho plyne, že mezi svědkyní a její matkou byl poměr, jaký jest mezi rodiči a dětmi, a že žalobkyně jakožto matka pomáhala dceři v domácnosti a při živnosti, dcerou byla vydržována a odměny nebrala. Vznikla tudíž svědkyni tím, že jí ušly a ucházejí služby žalobkyně, z onemocnění hmotná škoda, nevzešla však škoda žalobkyni. Škoda spočívá v tom, že dcera žalobkyně od matčina úrazu musí pro svou domácnost míti posluhovačku a že jí výpomoc matčina při krejčování schází. K uplatňování této škody byla by oprávněna jen dcera Božena R-ová, nikoliv však její matka. Této schází k tomu vůbec oprávnění; pouhé prohlášení svědkyně, by uplatňované obnosy byly přiřknuty žalobkyni, že se s ní vyrovná, nemůže býti považováno za takovéto oprávnění.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání sporných stran.

Důvody:

Dovolání žalující uplatňuje důvod nesprávného právního posouzení, není však důvodné. Ze zjištění čerpaných z výpovědi svědkyně Boženy

R-ové vyvodil odvolací soud skutkově, že žalobkyni nepovstala úrazem újma na výdělků, naopak, že z jejího onemocnění vzešla hmotná škoda svědkyni R-ové, nikoli však jí. Újma na výdělků jest však předpokladem nároku na důchod. Nemá tedy žalobkyně takového nároku. Tvrdí-li dovolání, že svědkyně R-ová postoupila své nároky žalující, uznává sama, že nároky žalující nepřislušely. Tvzení postupu jest však novotou, k níž nelze mítí zření. Právem tedy zamítl odvolací soud nárok žalobní, odůvodniv tento svůj výrok zcela případně. Dovolání žalované obce uplatňuje důvod nesprávného právního posouzení, leč neprávem. Je zjištěno, že žalobkyně upadla po prvé na chodníku před obecním domem na náměstí. Mluvil-li odvolací soud v tomto směru o silničním přechodu (nikoli tedy prostě o přechodu), nemění to ničeho na věci, pak plyne již z toho, že odvolací soud mluví v tomto směru o chodníku vedoucím od radnice k městskému kostelu. Od tohoto zjištěného děje se však dovolání uchyluje, mluvíc o přechodu z jedné ulice do druhé při rohových domech. Snaží-li se pak z toho dovodití, že pořad práva není přípustným, nemá to podstaty. Že žalobkyně uplatňuje svůj nárok na podkladě soukromoprávním, prohlásila jasně ve sporu, tvrdíc, že žaluje obec jako majitelku obecního domu, k němuž patří chodník, na kterém se stal úraz. Jest tedy obec žalována jako držitelka nemovitosti dle § 24 pol. ř. pro město L., na něžž se výslovně odvolává a nikoli na podkladě § 34 ob. ř., jednajícím o ručení obce za škody vzešlé ze zanedbání předpisu o vykonávání místní policie, a jest tedy pořad práva přípusten. Obě stolice zaujaly tu správné právní stanovisko, opřevše se o judikát čís. 229.

Čís. 391.

Nabyvatel nemovitosti, stížená výměnkem, ručí jako hypotekární dlužník i za výměnkové dávky, jeho předchůdcem nezapravené, leč že byly by to zadrželosti, starší tří let.

(Rozh. ze dne 27. ledna 1920, Rv I 597/19.)

Na usedlosti vázne pro žalobkyni výměnek, záležející jednak v peněžních dávkách měsíčně 120 K, jednak v nároku na 50 kg vepřového masa v době vánoční. Peněžní dávky byly splatny čtvrtletně předem. Usedlost ukoupil dne 8. února 1919 žalovaný. Ježto o vánocích 1918 maso nebylo výměnkářce odvedeno a peněžité dávky zůstaly po dobu od 1. ledna do konce června 1919 nezapraveny, domáhala se výměnkářka na nynějším vlastníkovi usedlosti náhrady za maso a zapravení zadrželých peněžitých dávek za naznačenou dobu. Soud prvé stolice vyhověl žalobě pouze co do peněžních dávek od 8. února do konce června 1919, zamítl jí však co do dávek od 1. ledna do 7. února 1919 a co do náhrady za nedodané maso. Důvod: Dle § 443 obč. zák. přešlo břemeno výměnkářské zároveň s vlastnictvím usedlosti na žalovaného a jest tento povinen, jako hypotekární dlužník, plnití výměnek za dobu od 8. února 1919 do konce června 1919, v které době vlastníkovi usedlosti již byl. Lhostejno jest, že žalovaný v kupní smlouvě výměnku k plnění nepřevzal,